

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента Назимко Олени Вікторівни на дисертацію Процюка Едуарда Олександровича «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Сутність адміністративно-правового механізму протидії корупції впливає з визнання адміністративного права як основоположної галузі. Саме воно забезпечує налагоджену роботу виконавчої влади, ефективну реалізацію владних функцій, а також використання адміністративних процедур і заходів відповідальності.

Адміністративне право не лише встановлює адміністративно-деліктні загрози, а й запобігає корупційним правопорушенням та протидіє їм, а також тим, що пов'язані з корупцією. Це відбувається, зокрема, через застосування дисциплінарних стягнень та впровадження спеціальних адміністративних процедур і існування антикорупційних обмежень після звільнення з посади для колишніх публічних службовців, чітко вказує на прямий зв'язок між їхнім минулим владним статусом і потенційною здатністю використовувати набутий вплив.

Сутність таких обмежень найбільш повно розкривається через адміністративно-правовий метод регулювання, який передбачає імперативний характер приписів і наявність механізмів державного контролю. З одного боку, ці обмеження мають на меті позбавити можливості зловживання минулим службовим станом. З іншого боку, вони відображають характерну для адміністративного права мету — оберігати публічний інтерес за допомогою організаційно-управлінського впливу з боку суб'єктів публічної влади.

З цієї причини антикорупційні норми, що застосовуються після завершення публічної служби, цілком обґрунтовано належать до норм

адміністративного права. Адже навіть після втрати особою поточного службового статусу, держава продовжує регулювати її дії. Це робиться для того, щоб запобігти корупційним ризикам та забезпечити виконання управлінських функцій, що в цілому спрямовано на захист публічного інтересу.

Вказані аспекти обумовлюють актуальність обраної теми дисертантом «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору ».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020); Робота відповідає Національній стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (затверджена указом Президента України від 24 березня 2021 року № 21 119/2021); Пріоритетним напрямом розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності (відповідно до Закону України від 12 січня 2023 року N 2859IX зі змінами); тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454), а також в межах науково-дослідних робіт Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (реєстраційний номер 0123U103538), інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ «Державно-правові засади формування безпекового середовища в Україні» (реєстраційний номер 0123U103716) та кафедри адміністративно-правових дисциплін інститут права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ: «Забезпечення адміністративно-правовими засобами прав і свобод людини і громадянина в Україні» (державний реєстраційний номер 0125U001209).

Метою дисертації є встановлення якісних характеристик постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору, а також виокремлення особливостей їх адміністративно-правового впорядкування.

Для досягнення поставленої мети дисертант вирішував такі завдання: проаналізувати історіографію дослідження постслужбових антикорупційних обмежень в Україні; визначити системну належність, видову структуру і галузево-статусну специфіку постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічної служби; охарактеризувати міжнародні та національні правові засади постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору; визначити сутність та особливості антикорупційної заборони правочинів в предметному, суб'єктному та темпоральному вимірах; встановити зміст адміністративно-інформаційного обмеження та виявити його антикорупційний ефект; охарактеризувати сутність антикорупційного обмеження представництва та виділити його прикладні межі; визначити організаційно-процесуальне та адміністративно-деліктне забезпечення постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору; виокремити напрямки удосконалення дієвості постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам до такого виду робіт. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять наукові праці фахівців у галузі адміністративного права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дослідження є норми Конституції України, національних та зарубіжних законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, в тому числі в галузі запобігання корупції.

Емпіричну базу дослідження становлять інформаційно-довідкові матеріали, рішення судових інституцій та роз'яснення НАЗК, що сприяють встановленню постслужбових антикорупційних обмежень, які застосовуються до функціонерів публічного сектору.

Достовірність і наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів.

Результати дисертаційного дослідження Е.О.Процюка є науково обґрунтованими, їхня достовірність ґрунтується на методологічній і теоретичній базі, опрацюваннях належної кількості наукових джерел, нормативно-правових актів тощо. Формуванню авторських думок, висновків і пропозицій сприяла критична характеристика позицій окремих науковців, праці яких використовувались при написанні роботи, а також критичний аналіз окремих положень чинного законодавства. Зазначене стало можливим у наслідок методологічно правильного визначення мети, об'єкта і предмета дослідження. Дисертант провів значну дослідницьку роботу. Це підтверджує список використаних джерел, який складається з 159 найменувань.

Наукова новизна отриманих результатів Е.О. Процюком полягає в тому, що дисертація є одним із перших досліджень у якій розглянуто, на монографічному рівні, питання постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору, в якому охарактеризовано його теоретичну, правову, організаційну і процедурну основи і надано пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у цій сфері. У роботі вперше: обґрунтовано доцільність використання формулювання «постслужбових антикорупційних обмежень» як аналогового до поняття «обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави та місцевого самоврядування», що сприяє їх відокремленню від інших антикорупційних обмежень через вказівку на їх постслужбовий характер; визначено специфічність постслужбових антикорупційних обмежень в межах антикорупційного механізму через: а) їх статусно-суб'єктною застосовуваністю до визначеного кола функціонерів публічної

служби; б) темпоральною вказівкою, з якою пов'язується можливість їх застосування (після припинення публічної служби); в) їх предметним змістом, що виражено в якісних характеристиках застосовуваних обмежень; стверджено, що постслужбові антикорупційні обмеження в якості субінституту належать до адміністративно-правового інституту запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

Удосконалено: положення щодо визначення місця антикорупційних постслужбових обмежень в антикорупційному механізмі через врахування такого: застосування постслужбових обмежень впорядковано нормами публічних галузей права, їх практичне втілення засновано на застосуванні засобів адміністративно-правового впливу, вони є частиною антикорупційного механізму; положення щодо градації постслужбових антикорупційних обмежень на підставі ряду критеріїв: 1) за сферою впливу; 2) за тривалістю дії; 3) за видом діяльності, що зазнає регулятивного впливу; 4) залежно від забезпеченості механізмами контролю та відповідальності; 5) за суб'єктним складом; 6) за характером регулювання;

Концепція дослідження здійсненого автором будується на раціональному поєднанні вибраних філософсько-світоглядних, загальнонаукових, спеціально-наукових та конкретно-наукових методів пізнання, використання яких забезпечило достовірність висновків і можливість вирішення поставлених завдань та досягнення сформульованої мети.

Зауваження щодо змісту дисертації. Однак, як і для будь-якого дослідження складної і нової теоретичної проблеми, у дисертації міститься ряд не достатньо обґрунтованих положень або питань, що потребують роз'яснення, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми, зокрема:

1. Потребує додаткового пояснення дисертантом пропозиція щодо впровадження Реєстру колишніх функціонерів публічного сектору, які

вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. У випадку існуючого вже Реєстру, дані про особу будуть підлягати внесенню виключно у разі вчинення такою особою правопорушення (фактично). Натомість у разі запропонованого Реєстру відомості про особу будуть вноситися з моменту прийняття на службу в орган державної влади чи місцевого самоврядування незалежно від часу звільнення (оскільки одна передбачена нормами Закону України «Про запобігання корупції» є безстроковими за своєю дією) та незалежно від факту порушення таких заборон.

2. Автором звернуто увагу на часові межі дії постслужбових антикорупційних обмежень. Цікавими є твердження щодо внутрішньо-системного переходу між різними видами однієї й тієї ж соціальної діяльності. У таких випадках фактично відбувається лише зміна позиції, а не умов застосування антикорупційного законодавства. У зв'язку з чим виникає питання щодо перерви у діяльності, та можливості застосування в цей період постслужбових антикорупційних обмежень.

3. Дисертантом запропоновано до частини 3 ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції», «Обмеження, встановлені цією статтею, поширюються на членів Ради Національного банку України» внести зміни, враховуючи зміст та назву цієї статті («Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування»), де б зазначалися не чинні члени Ради Національного банку України, а особи, які вже залишили ці посади. Вказані зміни з огляду на формулювання назви статті є необов'язковими чи все ж таки мають пріоритетне значення. Адже, у тексті йдеться про посаду, та пов'язані з нею обмеження.

4. У дисертаційному дослідженні звернуто увагу на наявність «непідприємницьких» угод, які можуть бути використані для фактичного здобуття вигоди (прихована винагорода за попередню лояльність) або ж мати значний інтерес для особи (зокрема через активне стимулювання функціонера ще до його відставки), але формально ці дії не включені до списку

заборонених. Доцільним було б в дослідженні навести приклади таких угод та здійснити аналіз антикорупційних ризиків.

В той же час висловлені зауваження переважно мають характер побажань і суттєво не впливають на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного Процюком Е.О. дослідження. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризують актуальність і складність теми дослідження та власний підхід дисертанта до її розгляду. Вдалий і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та практичних прикладів, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень тощо свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення, яке полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані у науково-дослідній роботі, правотворчості, правозастосовній діяльності та освітньому процесі, у тому числі у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації. За результатами аналізу тексту дисертації Е.О. Процюка «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору» свідчимо про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності; робота характеризується наявними посиланнями на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, відзначаються науковою новизною та мають теоретичне та практичне значення.

Обсяг основного тексту дисертації відповідає встановленим нормативам до такого виду наукових робіт. Мова роботи характеризується точністю, логічністю та послідовністю викладу, що відповідає науковому стилю. Наукові положення у тексті дисертації за формою викладу доступні, у смисловому цілісні та взаємопов'язані.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК.

Отже, можна дійти загального висновку, що дисертація «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору» відповідає спеціальності 081 - «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р. № 283 та від 19.05.2023 р. № 502), вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 5–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502), а її автор – Процюк Едуард Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 - «Право» за спеціальністю 081 - «Право»

Офіційний опонент:

доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
.. «__»_____2025р.

Олена НАЗИМКО